

9 Gouden regels

voor het benutten van recreatieve meekoppelkansen

1 Maak een integraal plan voor het gebied als geheel

Maak één integraal plan voor het gebied waar de landschappelijke ingrepen plaatsvinden. Dit helpt om de recreatieve waarde van het gebied als geheel zo groot mogelijk te maken en samenhang in de voorzieningen aan te brengen. Leg daarbij ook de link met de omgeving.

2 Neem het DNA van het gebied als uitgangspunt voor planvorming en uitvoering

Juist de specifieke kwaliteiten van het deltalandchap maken het gebied zo bijzonder en toeristisch aantrekkelijk. Hou vast aan dit eigen DNA en ga van daaruit de unieke kwaliteiten van het gebied versterken en beter beleefbaar maken.

3 Zorg voor een goede toegankelijkheid voor iedereen

Dit begint met goede bereikbaarheid, ook met openbaar vervoer en vormen van duurzame mobiliteit. Ook belangrijk zijn routestructuren, zowel binnen het gebied als in verbinding met de omgeving. Bovenal moet een goede toegankelijkheid gelden voor iedereen. Zorg daarom dat recreatievoorzieningen óók geschikt zijn voor mensen met een beperking.

4 Investeer in informatievoorziening, educatie en storytelling

Een belangrijke trend is de behoefte aan betekenis en duiding. Recreatieve ontwikkelingen zouden hierop moeten inspelen. Denk aan natuureducatie, het beleefbaar maken van de cultuurhistorie, activiteiten met en door de lokale bevolking en het verbinden van verleden-heden-toekomst bijvoorbeeld rondom opgaven als klimaatverandering.

5 Kijk behalve naar functionaliteit, ook naar belevingswaarde

Infrastructurele kunstwerken, waterkeringen en energievoorziening worden vaak als verstorend en onaantrekkelijk ervaren. Deze objecten kunnen door andere vormgeving ook een bijdrage leveren aan de beleving van het landschap. Denk aan een iconisch vormgegeven brug met een uitzichtpunt, een schildering op een viaduct die iets vertelt over de geschiedenis van het gebied, of een dijk of zonneveld beplant met wilde bloemen.

6 Onderzoek hoe natuur en recreatie hand in hand kunnen gaan

Kijk hoe natuur en recreatie elkaar kunnen versterken. Denk bijvoorbeeld aan het meegaan in de dynamiek van de natuur, zoals een wisselpadensysteem om vogels te beschermen tijdens het broedseizoen, of het creëren van een recreatieve 'schil' rondom kwetsbare natuurgebieden. Of experimenteer met faciliteiten in de natuur die bijdragen aan de recreatieve beleving zonder dat ze schade aan de natuur veroorzaken.

7 Bepaal wie je doelgroep is en stem inrichting en voorzieningen af op hun wensen

Voorkeuren verschillen, zowel per leeftijdsgroep als naar persoonlijke voorkeuren en leefstijlen. Vanuit het DNA van het gebied kan worden bepaald voor welke doelgroep het gebied aantrekkelijk is, of voor welke doelgroep je het gebied aantrekkelijk wilt maken. Voorzieningen en activiteiten kunnen dan hierop worden afgestemd.

8 Vergroot de waarde door ruimte te bieden aan verschillende vormen van recreatie

Er is een groeiend aantal vormen van recreatief gebruik. Iedere vorm vraagt om ruimte en heeft specifieke inrichting of voorzieningen. Kijk daarom of je slimme combinaties kunt maken die voor meerdere typen activiteiten kunnen worden gebruikt. Zo is het gebied van meerwaarde voor veel verschillende gebruikers.

9 Reserveer aan de voorkant voldoende middelen

Met grote landschapsingrepen is vaak veel geld gemoeid. Zorg ervoor dat recreatie niet het sluitstuk wordt, maar dat aan de voorkant al rekening wordt gehouden met budget voor het verkennen, uitwerken en realiseren van recreatieve meekoppelkansen.

Achtergrond

De Zuidwestelijke Delta staat de komende jaren voor uitdagende opgaven op het gebied van economie, waterveiligheid, zoetwater en natuur. Thema's als klimaatadaptatie, energietransitie en circulaire economie spelen een steeds grotere rol in deze opgaven. De transitieopgaven leggen een grote claim op de ruimte en het aanpakken ervan gaat gepaard met grootschalige ingrepen in natuur en landschap. Voor een duurzame ontwikkeling van de delta is het essentieel dat de aantrekkingskracht van dit landschap hierdoor niet verloren gaat.

Natuur en landschap vormen namelijk een belangrijke bron van welvaart in de Zuidwestelijke Delta. Veel ondernemers en banen in het vrijetijd domein, maar ook het vestigingsklimaat voor burgers en bedrijven, drijven op de aantrekkingskracht van het landschap. Het beleven van natuur en landschap is voor veel bezoekers één van de belangrijkste motieven om hun vakantie of vrije tijd in de regio door te brengen en inwoners beschouwen het landschap, de natuurlijke omgeving en de recreatiemogelijkheden als belangrijke positieve factoren voor de leefbaarheid.

Om deze belangrijke bron van welvaart en leefbaarheid ook in de toekomst te behouden, pleiten de ANWB en HZ Kenniscentrum Kusttoerisme ervoor dat de behoeften en wensen van inwoners en bezoekers op het gebied van recreatie goed worden meegenomen bij transitiegerelateerde gebiedsopgaven. Sterker nog: ingrepen in natuur en landschap kunnen juist worden ingezet om de aantrekkelijkheid en gebruiksmogelijkheden verder te versterken, mits daar goed over na wordt gedacht. De ANWB en HZ Kenniscentrum Kusttoerisme hebben daarom onderzoek gedaan naar de recreatiebehoeften van huidige en toekomstige gebruikers en vervolgens een vertaling gemaakt naar meekoppelkansen voor recreatie bij ruimtelijke ingrepen, die de Zuidwestelijke Delta kan inzetten om op die behoefte in te spelen. Dit onderzoek is gefinancierd door het Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit.

Onderzoekresultaten

De Zuidwestelijke Delta heeft **een zeer omvangrijk verblijfs- en vrijetijdsaanbod**. Jaarlijks vinden zo'n 17 miljoen geregistreerde vakantieovernachtingen plaats in de regio, daarnaast nog vele miljoenen overnachtingen in niet-geregistreerde accommodaties. Inwoners en bezoekers ondernemen jaarlijks zo'n **270 miljoen vrijetijdsactiviteiten in de regio**.

De directe uitgaven aan toerisme en recreatie in de Zuidwestelijke Delta bedragen **meer dan € 4,2 miljard**. De economische waarde van natuurgerichte recreatie en toerisme is **minimaal € 750 miljoen**.

Naast deze economische waarde hebben toerisme en recreatie ook een belangrijke maatschappelijke waarde. Kijken we specifiek naar buitenrecreatie dan kun je denken aan het volgende.

- Recreatievoorzieningen die goed aansluiten bij de behoeften van inwoners, dragen direct bij aan hun woongenot en zijn van invloed bij de keuze van een woonplaats.
- Recreatie-activiteiten in een groene omgeving hebben een belangrijk positief effect op de fysieke en mentale gezondheid.
- Een 'beweegvriendelijke omgeving', met onder meer sport-, spel- en recreatieve voorzieningen, groen en water en een goede wandel- en fietsinfrastructuur, daagt mensen uit om voldoende te bewegen.

Er is al een tijdje sprake van een **toenemende behoefte aan buitenrecreatie**. De verwachting is dat deze toename in de toekomst zal doorzetten, onder als gevolg van een groeiende bevolking, groei van inkomend toerisme, de toenemende aandacht voor een gezonde levensstijl en meer beweging en de herwaardering voor natuur en landschap vanuit de coronacrisis.

Meer weten? Het volledige onderzoeksrapport "Toerisme en vrijetijdsgedrag in de Zuidwestelijke Delta: inzicht in recreatiebehoeften en meekoppelkansen" is te vinden op www.anwb.nl/belangenbehartiging/recreatie/vrijetijdsbesteding-zuidwestelijk-deltagebied of www.kenniscentrumtoerisme.nl/zwdelta

We zien steeds meer verschillende vormen van vrijetijdsbesteding binnen de buitenrecreatie, die allemaal gebruik maken van natuur en landschap, maar ieder eigen type voorzieningen vragen. Doelgroepen zijn niet meer te vangen in termen als 'jongeren', 'ouderen' of 'gezinnen'. Er is een veelheid aan niches ontstaan en de verwachtingen van de verschillende doelgroepen lopen steeds verder uiteen. Iedereen is op zoek naar 'kwaliteit', maar wat daaronder wordt verstaan is voor iedereen anders. Zo wil de één graag back-to-basic en is de ander juist op zoek naar meer luxe en comfort.

Als het gaat om recreatieve voorzieningen in natuur en landschap, dan bestaat de meeste behoefte aan (on)verharde wandelpaden, bankjes/picknicktafels, prullenbakken, fietspaden en parkeerplekken. Daarbij valt op dat de behoefte aan fietspaden toeneemt naarmate men ouder wordt, terwijl onder jongere leeftijdsgroepen (18-50 jaar) relatief vaak een speelbos of natuurspeeltuin wordt genoemd.

Volgens stakeholders moet het doel niet zijn om nog meer bezoekers naar de Zuidwestelijke Delta te trekken. Een goede balans tussen toeristische druk enerzijds en draagkracht van de omgeving en samenleving anderzijds moet altijd uitgangspunt zijn. Het achterland van de delta kan veel beter benut worden en kan een deel van de recreatieve druk van de kust opvangen. Aantrekkelijke en goed bereikbare natuurgebieden, adequate recreatieve voorzieningen en een beleefbaar landschap kunnen daaraan bijdragen.

